

پال شائال: پووچتر له دووباره کړنه وهی ئهوانی دی؛ دووباره کړنه وهی خوده ... وهرگډان/ ئه مین بل تانی

پال شائال هر له گه به دیار که وتن و ناسینی وهک شاعیر لک له سهره تایی هه فتاکانی سته ی رابردووه وه، به وه ناسراوه که هه میسه گډمه زی ناو ته وه و به رده وام بل ته مایه ی وروژاندنی کښمه کښ. هه میسه ئه وهی ره تکرده ته وه بچ ته پال ئهوانی دی و مه رایي بل ره خنه بکا... ئه و تا بللی لاساره و خلی رادهستی پلوه ره حازر به دهسته کان و فریوی سهرسامبوون ناکات، بل یه ئه زموونه که ی ئه و بریتیه له پلشنیار گهلکی نو بل چامه ی شیعریی سهردهم و بل خودی شلوازی نووسین.

پال به وه تل مه تبار کرا که چامه ی نه ریتی له بنج و بنه وانه وه هه ته کاندووه، هه روه ها زمانیشی تل کوپل کداوه، به ام ئه و مکوه له سهر ته فروتونا کړدنې خود؛ به واتای تلپه اندنی به رده وامی خود و هه میسه ئه زموونکړدن، ئه زموونکړدن کی به رده وام به مه بهستی گه ان به دوای په نهاندا، یان له پلناو په یبردن به و ئازادیه ی که سنووره کانی ره خنه رایناگرن، له بهر ئه وهی ره خنه ره هایه و شیعریش رځه یی، بل یه به بل چوونی ئه و ئه م دووانه به یه کناگن. په یقین له گه هه به ستغان پال شائال پرسیاری زلر هه ده گر و نیشانگهلکی زلری پرسیار به هه واسراوی ده م ننه وه؛ به هیوای ئه وهی ده رفه تیان هه بل له په یقینه کانی داهاتوودا بخر نه روو، چونکه په یقین و دایه لگ تامه زلری یه قین نیه به قه د ئه وهی یارمه تیده ره بل خستنه ووی پرسیاری نو.

من خلم پلشک ش ناکه م؛ ئه وه خو نهره کانن پلناسه م ده کهن، کار و به ره مه کانم ناوونیشانی منن، له بهر ئه وهی من ئه وه پتر له سی سا له شیعر ده نووسم، ئه وهی ده شمخو نل ته وه بل ی هه یه باش و خراپم له باره وه بل... ئه وه هر زلر ئاساییه، له بهر ئه وهی مرقل خلی وهک پلشنیار لک وایه بل جیهان، نووسینیش پلشنیاری مرقله بل ئهوانی دی که ده توانن ره تی بکه نه وه یان قبوولی بکهن، ئه وهی په یوه ندی به منیشه وه هه یه؛ خه کان لک هه ن حزریان له شیعره کانم نیه... هه ندلکیش به تامه زلری یه وه ئاره زووی ده کهن.

له بنه هتدا شاعیر وهك سهركرده و حزب نیه له جیهانی سیم؛
تاوهكو خهك له دهوری ك بتهوه و ههو بدا ك دهنگیهك ب خودی
خی به دهستبند، شاعر و چامه و تابل؛ یان ههر ژانرکی دیکه
هونهری خهك دابهش دهكا و مهوبهست لی ك دهنگی نیه، بیه ههر
شاعیر و هونهرمه ندهو ههو ب ك دهنگی بدا؛ گومانم له شاعیرتی و
داهنا نه که یه تی.

که جیهان دابهش بکه؛ واته شتکی نو پشک ش بکهی خهك له سهری
جیاواز بن، خهكانك ههن بهرگی سهرچی و ریسکی نو ناگرن...
خهکانیش ههن به رزهوه لهو ئەزموونه نویمه ئمه دهوانن، ب
نموونه هه ند کس ههن پرسیار دهکن؛ بچی پل شائال بهردهوام خی
هه دهوه شتهوه؟ دیاره که ههر نووسهر ك لهوهی دی جیاوازه. من
ئهو پرسیاره گرنکه ز دهتمهزند، بهام لههه مان کاتدا وام ل
دهكا پوهست بم بهوهی که ههر ئەزموونکی نو لهای شاعیر پویسته
رخشکر ب ب هاتنه ئارای ئەزموونی نو تر، له بهر ئەوهی گرفتی
شعیری عهره بی ئەوهیه که هه ند شاعیر شوازی نو نووسینیان
دزییهوه... دواتر به درژیایی تهه نیان لاسایی خی یان کردهوه، که
سهره نجام ئەزموونه که یان وهك گماوی لههات و تووشی ده بهنگی و
دووباره بوونهوه و مردن هاتن.

لهگه من وهبیر ختی بتهوه؛ که گشت ئەزموونه سهره تاکانی شاعیران
هه میسه باشتتر بووه له دوا ئەزموونه کانیان، چونکه دهستیان له
نو کردنهوه و ئەزموونکردن هه گرت، چونکه ئەوان ههستی
رهخنه گرانه یان به سهر خودی خی یان له دهستدا، چونکه ئەوان له ناو
خی یاندا گریمانهی پغه مبه رانه یان تاودا... بیه ههر شت ك ئەوان
بینووسن؛ بوو به بتی پیر زکراو، بگومان ئەوهش مهرگی شاعیره،
له بهر ئەوهی ههر شاعیر ك ئەگهر رژه نه خی ته فروتونا نه کات...
هه بهت به مانا ئه رنیه کهی، به مانا هه وه شانگه راکهی، بهو
مانایهی به خی ب؛ ئەم ئەزموونه به کات هات و له سهرم پویسته
ئەزموونکی نو بهرپا بکه م.. ئەگینا ئەو شاعیره وهك مردوو وایه.
ههر بهوه بزانه که کاروانی شاعیره مردوو هکان بهردهوام قهره باغ
تر ده ب، چونکه له سهر خوانی فستیفا هه شعیره کان ده له وه ب، ئەو
فستیفا نهی خهریکه شاعریش پیس دهکن، ئستا ژماره ی شاعیری
فستیفا هکان کاشه دهکا، وهك بخی حورمهت و رژه ندی شاعر له
فستیفا هکانه نهك له ناو پهرتووک.

من چل سا ره تم کردهوه بچمه سهر سهك و شاعر بخو نمهوه، هه ند له
هاو بیانم به گله ییهوه پیان گوتم که ئەوه کاریگهری له سهر

ناوبانگ و ئاماده‌گی میدیاییم ده‌ب، به‌ام من پ‌مگوتن: ب من باشته میدیاکان بد‌نم نه‌ک شاعر، له دوایدا ه‌ردوکیانم قازانچ کرد، راسته من دواي چل سا به‌شاریم له ک‌کی شاعریدا کرد له پاریس و دانه‌یه‌کی دیش له لهندهن، به‌ام من حزم له ف‌ستیفا ه‌شعریه‌کان نیه... زه‌وق و ئاره‌زووم ئاوایه... به‌م ش‌وه‌یه‌ش خ‌م ده‌ناس‌نم، ئه‌وانی دیکه‌ش ب‌یان هه‌یه دیدی جیاوازیان هه‌ب.

ئه‌وه ئه‌زموون‌که سا‌ی 1977 به‌ک‌تا هات، به‌ام ئه‌زموون‌که کاریگه‌ری به‌سهر شاعری عه‌ره‌بیه‌وه هه‌بوو، به‌ر له‌وه شاعری عه‌ره‌بی شاعر‌کی زاو‌گه‌ر، ر‌مانتیکی، سوریالی، دوور و در‌ژی توولانی ب‌زارکه‌ر بوو... هتد، ئه‌وه‌بوو چامه‌ی چ‌وپ‌م دا‌ه‌نا، چامه‌ی کورتب‌ و تژی ه‌ما و گر‌ف، رووبه‌ری سپیشم کرده به‌ش‌ک له سین‌گرافیا وه‌ک شان‌، کردم به‌ش‌کی ته‌واوکه‌ری په‌یف، پ‌اوپ‌ له ه‌ما و ئامازه، که ئه‌مه‌یان ئه‌زموونی هه‌ره سه‌ختی من بوو له دووتو‌ی ه‌ردوو دیوانی (روخسار‌ک ده‌که‌و و ناگات) و (با‌ی قالا) پ‌ش‌ک‌شم کرد، دواتر چامه‌ی دوو رسته و س‌ رسته‌ییم ه‌نیه‌وه، به‌ام ئه‌و ئه‌زموونه شاعریه قورس بوو، چونکه ف‌رم به‌ ته‌نیا به‌س نیه... په‌رشبوونی رووبه‌ری سپی له ن‌وان رسته و وشه‌کانی چامه به‌ ته‌نیا که‌کی نیه، یاریه زمانه‌وانیه‌که گرنگه؛ که یاریه‌کی سه‌خت و ورده له هه‌مان کاتدا، چونکه چامه‌ی در‌ژ ده‌ش به‌رگه‌ی لاوازی بگر‌ وه‌ک رووبار، به‌ام ئه‌و چامه بچووکه یه‌ک رسته و دوو رسته‌یانه وه‌ک په‌پووله وان، به‌ شنه بایه‌ک ده‌که‌ونه خواره‌وه، به‌ ته‌نیا پیت‌کی زبر که له شو‌نی شیای خ‌یدا نه‌ب؛ هه‌موو ریتمه‌که ئا‌ز ده‌کا.

له‌گه‌ ئه‌وه‌شدا، من ده‌م ئه‌و ئه‌زموونه به‌ ک‌تا‌هات، له‌دواي با‌ی قالا ده‌بوایه ئه‌زموونه‌که فره‌وان بکه‌م، ده‌بوایه له ته‌فروتونا‌کردنی بونیادی زهنیه‌ت (م‌نتالیتی) و زمانه‌وانی و ل‌ژیکی شاعر بپه‌مه‌وه به‌ره‌و ئه‌زموون‌کی نو‌تر و ته‌واو جیاواز، به‌ره‌و ئه‌زموون‌کی هاودژ به‌ ئه‌زموونی پ‌شووم که له ه‌ردوو دیوانی (مردن‌ک ب‌ یادگاری) و (لاپه‌ه‌کانی ونبووه‌که) دا به‌رجه‌سته‌یه.

له‌مه‌شیا‌ندا دیسان ترسم له دووباره‌بوونه‌وه هه‌بوو، ب‌یه رووم‌کرده زمانی که‌له‌پوور، من وه‌ک ئه‌وانی دی نه‌هاتم به‌رد‌کی د‌رین ب‌نم و بیخه‌مه ن‌و دیوار‌کی نو‌وه، نا، نا، من رسته‌م هه‌ب‌ژارد، هه‌مان چامه‌م هه‌ب‌ژارد و کارم له‌سهر کرد (وه‌ک مانگ‌کی در‌ژی عه‌شق) که خه‌ته‌رنا‌کترین په‌رتووکه نووس‌بتم و خه‌کی به‌گشتی و ئه‌شراف و محافزکارانیش خ‌شیان ویستب‌، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی له‌و په‌رتووکه‌مدا گه‌انه‌وه هه‌بووه ب‌ زمان و ده‌سته‌واژه که‌له‌پووریه‌کان، من له‌و

دیوانه مه وه (وهك مانگه كی دره ژی عهشق) به ره و پهرتووکی (نه مانی دهخهكان) ره یشتم وهك دهق كی كراوه، هه ند توحمی شان یم وهك ههوان تكه كرد، ئه و ئهزمونه قورس و هه پوهوكه نه ره، بهام من هه میسه بهدوای نو كرده وهدا گه اوم.. بهیه ئه وه دوو سا هه هیچم نه نووسیوه.

شیر هونه ركه سخته، هونه ری چامه ی كه هگهت، من هشتا له سه ر ئه و به چوونه م، تاوه كو ئاسه واری چامه یه كی په شتری خم بس مه وه، ناچارم په لاماری شان بدهم... یان كار له سه ر زمان بكه م، خهریكی هزر و سیاسه ت بم، تاوه كو له ئاسه واری ئهزمونك به تا ببه وه؛ ده مه و بهدوای ئهزمونكی نو دا بگه م، ئهزمونك له زیان و ئه شوئازار... له عهشق و مهرگ، له خو ننده وهی شیر و وژه، ت هه میسه په ویستت به نو كرده وهی كه رهسته كانه، له سه رت په ویسته هه یانگریته وه و ك نتر یان بكه... بهام شاعیرك بت و هیچ كه رهسته یه كی په نه بت به كرده ی ره نگه ری، به گومان ئه وه شاعیركه كه وت ته ته هی خودی خیه وه، له نموونه ی زرك له و شاعیرانه ی من و ت ش ده یانناسین و په ویست ناكا ناویان به نین.

به وام په بكه، من ئه ستا حه ز له په یفی رووخان و هه ته كاندنی زمان ناكه م، ئه وه دروشمی سوریالی و داداییه كان بوو كه گه قاری شیر و خاوه نه كانی نو خازی و ئه د نیس په یه ویان كرد... كه من به لامه وه وه همه، بهیه له جیاتى ئه وه؛ من په شنیاری ته فروتونا كردنی خودم كرد. له راستیدا شیر فبازییه، جارانیش گوتراوه كه جوانترین شیر در زانه ترینیه تی؛ بهام نهك به مانا ئه تیکه كه ی، به كو به مانا خه یا كاریه كه ی، به واتای ها ونزیکى مزاره كه به ش وه یه كی نا استه وخ، سه باره ت به كه له پوره وه ش؛ من نه موسته وه؛ نه كه له پوور ته فروتونا بكه م و نه زیندوویشی بكه مه وه، بهام ئه وه ی په ویسته بكر ده ب زمان بهر ختووكه و نه قیزه بدر، له بهر ئه وه ی شیر خى نه قیزه دانى سه رتاپای زمانه به كه له پوور و سه رده مه كه یه وه، هه بهت نه قیزه دان به مانای ئهزمونگه ری، منیش له ئهزمونكردندا ده ژیم.

ئه ستا من له (نه مانی دهخهكان) شانم ئاوتیه شیر كردووه، وهك ت ش ده زانی؛ بایه خپدانی من به شان هاوته ریبه به شیر و هزر و زمان... هتد. له ك تایشدا ئه گه ر من ببه و چامه یه كی شیرى به ئه وه بنووسم ته نیا خه و یستی خم بدرك نم و عهشقی خم به س كس ده ربم یان خم له قه ره ی سیاسه ت بدهم؛ ئه وه من ده توانم ئه وانه بكه م له ره گای نووسینی وتاركه وه (ئ خ من ره ژنامه قانم)؛ یان

ده توانم له لښکۍ ښه ویه کدا بیکم یان له...، به ښام شاعر کا تډه ښووسی؛ پښوېسته شتۍ کی نوځ بخته سهر ټهوهی که هه ته؛ یان سهر بهرهمی داه ښراوی ټهوانی دی. دوو باره کړدنهوهی ټهوانی دی شتۍ کی پوچه و لهوهش پوچتر دوو باره کړدنهوهی خوده.

من نموونه یه کی پښوېخته م ښه، نموونه کی من له بهر ده ممه، پښه ده ښینی که گشت تیووریه کانی شاعر پوچ و پښمانان، تډه یه که مجار چامه یه که ده ښه و دواتر تیووریزه پښ شاعر ده کی، یان ده خو ښه و پښ ټهوهی بزانی چښ شاعر نووسیوه، هه موو سنووره کانی شاعر له دواي ده قهوه دښ نه که بهر له دهق، که ده که و ټه پښگی ناک ټاوه.

هه موو تیووریه کانی شاعر هاتن و رښتن و شاعر هر مایه وه، که س ناتوان شاعر به دهسته وه بگر و هه بگر ټه وه، گشت قوتا بختانه شاعر یه کان قوتا بختانه پښه و هه که و ته کانی؛ له ساته وخته کی مښو ویدا دښ و ده ښښ، به ښام دهق ده مښ ټه وه، ټه قوتا بختانه وه که راسته وان؛ فهزا و پښایان پښ ده پښوین، ره خنه هه میسه ره ها و شاعر ښ رښه یه؛ پښه هه رگیز به یه کنا گن.

پښه ننگه کان نه مان و کښ تایان هات، یان زښه یان وه که شاعر و هزر کښ تایان هات، هه موو بیرو پښوونه کانیان سه باره ته به نوځوازییه وه هر له بڼه هتدا لاواز و په پووت بوو، له بهر ټهوهی پښوونه کانیان په یوه نډیان به ده قهوه نه بوو، به که وابهسته ی هه نډ زانیاری بوون له باره ی ره خنه ی رښا وایي؛ یان ره خنه یی کښ و کلاسیک، یان ره خنه ی که له پووری، پښ نموونه ټهوان کا تډه که له باره ی په خشانه شاعر وه شتیان ده نووسی؛ ټمه له ره جار په خشانه شاعرمان هر نه بوو، ټهوان پشتیان به سڙان برناره وه به ستبوو که بهرهمه کانی له باره ی په خشانه شاعر ی فره نسی بوو، سڙان برنار له پښ دل ټه وه شتی وهرده گرت و هه تا سا ی 1960 لښکۍ ښه ویه له سهر گشت تډه کسته فره نسیه کانی ټه و قښاغه کړد و یاسا و رښا کانی نیشی هه ښښا.

که چی ټمه هاتینه سهر حازه کی و کاره نجام و هه ښښا و هه کانی سڙان برنارمان له باره ی ده قه شاعر یه کانی فره نساوه برد و به سهر شاعر ی عره بیمان پراکتیک و پیاده کړد، هه ښه بهر لهوهی دهقی ره سهن و خښ ما ی خښمان هه پښ لهو کایه وه. ده ره نجامیش ژماره یه که تډه و تیووریزه مان پښ زیاد بوو له باره ی په خشانه شاعر ی عره بییه وه که له بڼه هتدا بوونی نه بوو.

من یه که مین لښکۍ ښه ویه ټه کادی می خښم له باره ی په خشانه شاعر وه که تډه کی زانک یی له سا ی 1971 دا پښکښ کړد که بابه تډه کی نوځ و

پښه ننگ بوو له بواره کې خښېدا، بښنه پېشچاوی خټ زانکې به یرووت ده بښنه ورسا چه ند پېشکه وتوو و گړنگ بوو بټ له رووی نه کادیمیه وه هه تاوه کو نامه یهک وه رگر له باره ی په خشانه شیعر؛ که زانک عه ربیه کان هر دانیان پښدا نه ده نا.

گرنگ ئه‌وه یه ئاستا به‌رهمه‌که‌ی س‌زان برنار له فهرنسا کاریگه‌ری نه‌ماوه و ئکسپایه‌ر بووه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی شیعرى فهره‌نسى (خ‌ت ده‌زانى من شاره‌زای شیعرى فهره‌نسىم) هه‌ر له ش‌سته‌کانى سه‌ته‌ی رابردووه‌وه گ‌اوه به ئاستاشه‌وه، ئه‌و ر‌سایانه‌شى س‌زان برنار هه‌ه‌نجای؛ ئاستا نه‌ به‌که‌کى شیعرى فهره‌نسى و نه‌ به‌که‌کى شیعرى عه‌ره‌بىش د‌، به‌ام ره‌خه‌گره‌کانمان ه‌شتا له تیووریزه شیعرییه‌کانى خ‌یان پشتى ب‌ ده‌به‌ستن.

من له كـڤـنـگـرەى شيعر له قاهره له باره‌ى پەخشانە شيعره‌وه نووسيم و
 ره‌خنەم گرت و وه‌ڤامى سزان برناريشم دايه‌وه له باره‌ى شيعرى فهرنسى
 و عهرەبى، به‌ڤام شاعيران و ره‌خنه‌گرانمان ناخوڤننه‌وه و ئاگان له
 پـښـهاتـه‌كان نيه... زڤربه‌يان له‌سه‌ر شكۆى جارانى خڤيان وه‌نه‌وز ده‌ده‌ن،
 بـڤـخـڤـيـان لای پڤال قالڤرى و ئاندرڤ بریتڤ راکشاون، راسته ئه‌وانه
 مه‌زن و بلیمه‌ت بوون؛ به‌ڤام كڤتايبان پڤهات.

چامه‌ی شیعی و شان؛ دو هونەرن بەیەك ناگەن، پە‌یوہ‌ندیان بە‌یەكەوہ نیە، ھەر ھونەرێك لەوانە بونیاد و جەستە‌ی تایبەت بەخانیان ھە‌یە، ھەر یەك لەوانە كەرەستە و پێ‌ھوی خانیان ھە‌یە، كاتێك ئێمە چامە‌یەك دە‌نووسین پێ‌ویستە بزانی‌ن كە ئێمە جەستە‌یەك بە‌یەكەوہ دە‌لكێنین و ناكرێ بە شتێكی دیکەوہ ناوبنرێ، ئێمە چامە‌یەكی شیعی دە‌نووسین نەك راپێرتێكی سیاسی یاخود وتارێك، چونكە ھونەری وتارپێژی و ھونەری وتارنووسینیش ھە‌یە، بە‌لام چامە‌ھێكە‌نراو و داھێنراوێكی شیعییە، كاتێكیش شان دە‌چێتە‌ نێو ئەو چامە‌یەوہ؛ ئەوہ دە‌بێ بگۆیێ بێ جەستە‌ی چامە تاوہ‌كو ببێتە چامە‌ی شیعی. ئەگەر گۆیێ انەوہ‌یشی ھاتە‌ سەر، ئەوہ دە‌بێ گۆیێ انەوہ‌كە بێ زمانی چامە بگۆیێ، ئەگەر ئەو گۆیێ انەش رووینە‌دا؛ ئەوسا وادیارە كەموكوێیەك لە كرێكی خودی نووسیندا ھە‌یە.

هه مان شت بـ شـانـش ده گونـجـ، له بهر ئه وهی شانـ بـونـیادـکی سهـربهـخـی
هه یه و جیاوازه له رـمان و رهنگ و سینه ما، تـ ده توانی شیعر و
گـرانی و سینه ما بـخـهـیتـه نـو شانـوه، بهـام بهـو مهـرجـهـی ئهـو
ژانـرانه ببـنه توخـمی شـانـیی، خـ ئه گـهـر وهـك لهـشی سهـربهـخـ مانـوه؛
ئه وه بـگـومان كـشـهـی ئاـوـته نه بوون و له بهـریه كهـهـوه شـانـه وه یهـك له
بونـیادا هه یه.

کاتێک تێلستیی (جەنگ و ئاشتی) نووسی؛ بیست لاپەڵەیی جوانترین شیعری هەیه، بەلام ئەو شیعەرە خزمەت بەخێی ناکات وەک شیعەر؛ بەکو لەخزمەت بونیادی رمانە کەدایە، بێیە زۆر ئەستەمە یە کێمان بتوانێ ئەو هەردوو هونەرە بنووسێ، ئەو کارێکە هەرگیز ئاسان نیە. منیش لە میانێ ئەو رۆژنێیە یە کجار فرەوانەیی هەمە لەبارەیی شانێو؛ لەگەڵ ئەو ئەزموونەیی نووسین و دید و روئایەم بێ نمایشەکان، شتێکم لەلا گەڵایە بوو بەتوانم سنووری نێوان ئەو دوو هونەرە بناسم و لەیەکتریان جیا بکەمەو، و ئەگەر بەناویە کەداچوون ئەو دەبێ یە کێکیان لە پێناو ئەو کەیی دی بێتوێتەو، هەروەک چێن لەهەردوو بەرەمە کەمدا بەرجەستەیی (نەمانی دێخەکان) و شانێیی (زێرخانە) کە خاتوو نێزال ئەشقر لە ساڵی 1990 دا وەک ئەکتەر نمایشی کرد و لەو شیعردان وەک هەوێن و رۆح لە بنیاتنایی شانێییە کەدا بەکارهێناو.

ئێستا لە فرەنسا ئەزموونی نوێ هەن بێ هەڵەشانەوێ چامە شیعریەکان بەرێگای شانێی کراو، کە لەرێی فێرمەو ساز دەکرێ، ئێمەش پێویستە گوێیەیی ئەو دی بین کاتێک ئەزموونکاری دەکات؛ ئەگەر ئەو کەسە عەرەب بێ یاخود بیانی، ئێستا شانێ پێل بێ دەرەوێ دەق و ئەکتەر دەهاوێژێ، شانێ دەیهوێ تەنانت لە دەرەوێ خودی شانێدا بەدوای چارەسەریدا بگەڵێ، هەڵبەت ئەوێش پێچەوانەیی تیووریەکانی برێتێفسکی و ئارتێی، لەبەر ئەوێ شانێ ئێستا تەسک ترە لەوێ بتوانێ ئەو هەموو گۆنێانکاریانە لەخێ بگرێ، ئەمەش خێی لەخێیدا پرسیکی مەترسیدارە.

من وای دەبینم کە دەبێ شانێ هەموو توخمەکانی وەک سینێگرافی و کریێگرافی و جلوبەرگ و ماکیاژ و میوزیک و لێ بکات لەگەڵ بونیادە سەر بەخێی خێیدا ئاوتە بکا، کە جیاوازی لە بونیادی چامەیی شیعری و رمان و سینەما، هاوکات چاودێری ئەو ئەزموونانەیی تێکستیش بکری کە سنووری نێوان ئەو ژانرانی دەرێی دێتە قێننەو و خاپوور دەکەن.

من خراپترین رەخنەگرم، بەباشتری دەبینم ئەوانی دی رەخنەم لێ بگرن. لەوێ خێشتر نیە رەخنە ئاراستە بکری، بەلام زۆر بێتامە کەسانێک پێتدا هەڵبەدن وەک مەرایی، ئەگەر ئەوانی دی وەک مەرایی لەسەرم بنووسن هەست بە سووکایەتی خێم دەکەم؛ وەک بێی زلەییەکیان لەپەناگوێم دا بێ، کەسانی وای هەن دێم لەگەڵدا دەکەن، بەرتیلیم پێ دەدەن و ئازادیم ئازار دەدەن.

لەبارەیی قوتابخانە رەخنەییەکانیشەو؛ من پێوازی هەر هەموویان باریان کرد و نەمان، ریاڵیزم و بونیادگیری باویان نەما، سوریاڵییەت وەک قوتابخانەکانی پێش خێی رێی، من دژی گشت قوتابخانە

ره‌خه‌یه‌کا‌نم. ره‌خه‌ی‌راسته‌قینه؛ دځ‌کی‌دیده‌نیی‌ن‌وان‌ره‌خه‌گر‌و
ده‌قه، دیده‌نیی‌ن‌وان‌دوو‌خه‌یا‌ی‌ب‌سنوور‌و‌ب‌ه‌زری‌پ‌شو‌خته.
هر‌ئه‌وه‌شه‌را‌ده‌ست‌بوونی‌چاو‌کراوه‌و‌به‌ئا‌گا‌و‌خ‌گر‌له‌یه‌ک‌کا‌تدا.

ب‌ده‌ب‌من‌ملکه‌چی‌ر‌سا‌با‌وه‌کانی‌ک‌مه‌گا‌بم‌ب‌ئه‌وه‌ی‌به‌د‌ی
خاوه‌نی‌ئه‌و‌ر‌سایانه‌بم،،‌چونکه‌کار‌و‌ئرکی‌من‌له‌شيعردا
شکاندنی‌ر‌سا‌کانی‌ئه‌و‌سهر‌سام‌بوونه‌یه‌که‌یه‌ک‌که‌له‌نه‌خ‌شيه‌کانی
ک‌مه‌گه‌و‌ده‌ر‌ب‌ین‌له‌را‌وه‌ستان‌و‌ب‌جوو‌ه‌یی‌و‌د‌گما‌تیکی‌ق‌نا‌غ‌کی
ئه‌و‌ک‌مه‌گه‌یه‌ده‌که‌ن،‌کاری‌من‌ت‌کشکاندنی‌توخمه‌کانی‌ئه‌و
سهر‌سام‌بوونه‌یه،‌با‌سهر‌ه‌تا‌له‌وردوخ‌اشکردنی‌ر‌سا‌کانی‌سهر‌سام‌بوون
به‌خ‌م‌و‌له‌خاپوور‌کردنی‌خودشه‌یدا‌یه‌وه‌ده‌ست‌پ‌یکم،‌له‌به‌ر‌ئه‌وه‌ی
کا‌ت‌ک‌شاعیر‌ز‌ر‌به‌خ‌ی‌سهر‌سام‌ده‌ب‌وه‌ک‌(ئه‌د‌نیس)؛‌ئه‌وسا‌مانای
وايه‌چي‌ک‌که‌که‌به‌ک‌تا‌هات‌...‌ب‌وام‌پ‌ب‌که‌من‌ئه‌م‌قسه‌یه‌وه‌ک‌ره‌خه
ده‌که‌م،‌ئه‌د‌نیس‌يان‌نزار‌قه‌بانی‌به‌ر‌له‌مردنی،‌و‌هر‌یه‌ک‌ک‌له‌و
شاعیره‌خودشه‌یدا‌و‌نه‌رجسیانه‌که‌سانی‌ده‌رده‌دار‌و‌نه‌خ‌شن.

شاعیر‌ل‌ی‌دا‌وا‌کراوه‌همیشه‌ئه‌و‌ه‌زه‌ی‌هه‌ب‌بتوان‌خ‌ی‌په‌رتوپار
بکات‌و‌خودی‌خ‌ی‌دا‌و‌خ‌ن،‌هه‌روه‌ک‌له‌ک‌ک‌کی‌پ‌شوومدا‌گوتم‌که
هر‌ئه‌زموون‌ک‌شاعیر‌بینووس‌ته‌وه‌بریتییه‌له‌وردوخ‌اشکردنی
ئه‌زموون‌کی‌پ‌شتری‌خ‌ی،‌من‌که‌(نه‌مانی‌د‌خه‌کان)‌م‌نووسی؛‌ئه‌وسا‌به
کرده‌ی‌وردوخ‌اشکردن‌هه‌ده‌ستام‌نه‌ک‌وه‌لانی‌ئه‌زموونی‌(با‌ی‌قالا)
وه‌ک‌پاکتاو‌کردن‌کی‌کاتی؛‌يان‌ئه‌شکه‌نجه‌دان‌ک،‌ئه‌مه‌ش‌خ‌ی‌له‌خ‌یدا
ج‌ر‌که‌له‌ماز‌چیه‌ت،‌به‌مه‌ش‌چامه‌ی‌شيعری‌ده‌ب‌ته‌ج‌ر‌ک‌له
په‌لاماردان‌و‌سادیزم‌دژ‌به‌زمان،‌به‌ام‌له‌هه‌مان‌کا‌تدا‌ماز‌چیه‌تیشه
ده‌ره‌ق‌به‌خود.

چامه‌په‌لاماردان‌و‌ده‌ستدر‌ژیکردنه‌ب‌سهر‌زمان،‌ده‌ستدر‌ژیکردنه‌ب‌
سهر‌شان‌کا‌ت‌ک‌خ‌م‌به‌ر‌سا‌و‌بنچینه‌ی‌حازربه‌ده‌ست‌به‌ستمه‌وه‌و
هه‌و‌بده‌م‌له‌رووی‌ئایینی‌و‌ئاید‌ل‌ژیه‌وه‌پراکتیکیان‌بکه‌م؛‌يان
له‌چوارچ‌وه‌ی‌هر‌قوتا‌بخانه‌یه‌کی‌ناسراودا‌بیانخه‌مه‌گه،‌گشت
ره‌خه‌گرانی‌سه‌ته‌ی‌بیستم‌که‌سانی‌ئاید‌ل‌ژي‌بوون،‌و‌هه‌ند‌کیان
ئاید‌ل‌ژي‌و‌خودشه‌یدا‌بوون،‌هر‌شاعیر‌ک‌بوو‌به‌ئاید‌ل‌ژیا‌یه‌کی
سهر‌به‌خ،‌ر‌ده‌کا‌و‌به‌پلاستیک‌دا‌پ‌شراوه،‌د‌ی‌پلاستیکه،‌م‌شکی
پلاستیکه،‌هه‌سته‌کانی‌پلاستیکن،‌پ‌ویسته‌شاعیرانمان‌نه‌چنه‌ن‌و
ف‌ستیفا‌ه‌شيعریه‌کانه‌وه‌و‌به‌و‌هه‌ر‌گ‌ان‌ه‌ش‌غه‌ا‌و‌له‌خ‌بایی‌نه‌بن
له‌ر‌گای‌په‌یوه‌ندی‌که‌سه‌تیه‌وه‌ده‌کر‌ن‌...‌ئه‌و‌شک‌مه‌ندییه‌پووج‌و
به‌تا‌ه‌و‌شاعیران‌دروست‌نا‌کا،‌به‌کو‌ت‌کو‌پ‌کیان‌ده‌دا.

من‌کا‌ت‌ک‌ده‌نووسم‌بیر‌له‌هیچ‌توخم‌ک‌نا‌که‌مه‌وه‌له‌ده‌ره‌وه‌ی‌شيعر‌و

شان، له بهر ئه وهی شان،ی بازگانی کات،ک بهزم،ک به کارده با؛ چاک دهزان، به وه ده توان، چه پ،ه،ه زانی گهرم و داهات،کی باش وه ده ستب،ن،، به،ام من مامه،ه له گه، نه فهر و مه عمل ناکه م، خو،نهر له دیدی من مه عمل نیه و له ساته وه ختی نووسینی شیعردا ملکه چی هیچ سازش،ک نابم له گه،یدا، ههروه ها من بیر له هیچ مه رجعه،کی ره خنه یی و پ،وه ندی له گه، جه ماوه ردا ناکه مه وه. پهرتووک به لامه وه وهک مندا،،کی ز،، وایه... لاواز و نهرمه لیق، کات،ک پهرتووک له شاعیر جیا ده ب،ته وه وهک لاواز،کی نهرمه لیق وایه، ده ش، ف،،ی بده یان بیفلیق،نیه وه، تفی ل، بکه ی یان بیسووت،نی، ب،ت هه یه خ،شت بو، یان له گه،ی جووت بیت و بیکه یته چه تر، ئه وه یه چاره نووسی مه زن و نه ق،،ای پهرتووک؛ که بب،ته ز،، و بیژی دوور له رک،فی شاعیر، شاعیران لای ئ،مه هه تا له زیان دان پهرتووکه خراپه کانیا ن هه،ده گرن، کات، ده شمرن و ک،چ ده کهن گشت نووسینه کانیا ن ده که و، و پهرشده ب،ته وه.

ب،یه پ،ویسته پهرتووک سهر به خ، و به دوور ب، له که س،تی شاعیر و پ،گه ک،مه،ایه تی و سیاسی و تایفی و ده سه،ا تدار ی و ته نانه ت داراییه که یشی، و ب،یه پ،ت ده،،م دارای؛ ئه ویش له بهر ه،کار،کی ساده، له بهر ئه وهی تو،ژ،کی شاعیرانی ده و،ه مه ندمان له که ندا و دهره وهی که ندا و ب، په یدا بووه، هه زاران د،لار وهک به رتیل ده ده نه شاعیره گه وره کان ب، ئه وهی له سه ریا ن بنووسن و به به ژن و با،ایاندا هه،بده ن.

به ر له ئ،ستا ده سه،ات به رتیلی ده دایه شاعیران، به،ام ئ،ستا شاعیران خ،یا ن بوونه ته راوچی خه،ا ته کان و ده و،ه مه ندانی شیعیر و قسه له سه ر نو،خوازی ده کهن، ئه مه چ نو،خوازییه که؟! ئه مه چ شیعیر،که؟! چ،ن شیعری بهر خودان ب، دواکه وتووی و توندوتیژی و کوشتن و د،گما بوون بنووسم، هاوکات به رتیل وهرگرم ب، پیا هه،دانی شیعری دواکه وتوو و هزری دواکه وتوو ک،نه پار،ز؟... پ،م ب،، چ،ن؟.

که واته هاو به ندی و به رده وامی له ر،گهی سازش نه کردنه وه ده ب،، له سه رت پ،ویسته له گه، خ،تدا به رده وام بیت ب، ئه وهی بتوانی له گه، ئه وانی دی به رده وام بیت، به رده وامی و هاو به ندی هونه ری و ستا تیکیش پرس،کی ر،ژه ییه، ئه وهی ت، به نام،ی ده بین؛ له وانه یه ها و،،یه کی دی به هه مان ش،وه نه یبین، نام،ی و نا،وونی وهک شیعیر پرس،کی ر،ژه ییه... من خ،شم وهک ب،چوون؛ هونه ره کانی نووسین جیا له یه کتر ده بینم، من وتاری ر،ژنامه قانی له باره ی پرسه کانی هزر و سیاست و ک،مه،گه وه ده نووسم که وتاری بو،ر و راسته وخ،ن.. ههروه ها

له خـ پـ شانـدانهـ كانـيشـ وتار دهـدهـم، ئەمەيان شتـكـه و نووسینی شیعـر
شتـكـی ترهـ. بهـام هەرگیز بـم نیه چامهیهکی شیعـری وتارنامـاز
بهـنمهوه و بـم ئەمەیان زیاتر دهـتوانـ پهیوهندی لهـگهـ خهـكـدا
دروست بکا، چونکه ئـمه هونهـری وتاربهـژییمان ههیه و هونهـری
نووسینی وتاریشمان ههیه... بـیه دهـم قهـسیده شتـكـی ترهـ.

سهـرچاوهـ:

انور بدر (لبنان)، القدس العربی 16/12/2004